

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 9 2 4 1 1 2 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FIZIKA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Četrtek, 29. avgust 2019 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik HB ali B, radirko, šilček, računalno in geometrijsko orodje. Kandidat dobi list za odgovore. Priloga s konstantami in enačbami je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 35 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko. Pri reševanju si lahko pomagate s podatki iz periodnega sistema na strani 2 ter s konstantami in enačbami v prilogi.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Konstante in enačbe

srednji polmer Zemlje	$r_z = 6370 \text{ km}$
težni pospešek	$g = 9,81 \text{ m s}^{-2}$
hitrost svetlobe	$c = 3,00 \cdot 10^8 \text{ m s}^{-1}$
osnovni naboj	$e_0 = 1,60 \cdot 10^{-19} \text{ A s}$
Avogadrovo število	$N_A = 6,02 \cdot 10^{26} \text{ kmol}^{-1}$
splošna plinska konstanta	$R = 8,31 \cdot 10^3 \text{ J kmol}^{-1} \text{ K}^{-1}$
gravitacijska konstanta	$G = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2 \text{ kg}^{-2}$
električna (influenčna) konstanta	$\varepsilon_0 = 8,85 \cdot 10^{-12} \text{ A s V}^{-1} \text{ m}^{-1}$
magnetna (indukcijska) konstanta	$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ Vs A}^{-1} \text{ m}^{-1}$
Boltzmannova konstanta	$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ JK}^{-1}$
Planckova konstanta	$h = 6,63 \cdot 10^{-34} \text{ Js} = 4,14 \cdot 10^{-15} \text{ eVs}$
Stefanova konstanta	$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ W m}^{-2} \text{ K}^{-4}$
poenotena atomska masna enota	$m_u = 1 \text{ u} = 1,66054 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 931,494 \text{ MeV}/c^2$
lastna energija atomske enote mase	$m_u c^2 = 931,494 \text{ MeV}$
masa elektrona	$m_e = 9,109 \cdot 10^{-31} \text{ kg} = 1 \text{ u}/1823 = 0,5110 \text{ MeV}/c^2$
masa protona	$m_p = 1,67262 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 1,00728 \text{ u} = 938,272 \text{ MeV}/c^2$
masa nevtrona	$m_n = 1,67493 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 1,00866 \text{ u} = 939,566 \text{ MeV}/c^2$

Gibanje

$$x = x_0 + vt$$

$$s = \bar{v}t$$

$$x = x_0 + v_0t + \frac{at^2}{2}$$

$$v = v_0 + at$$

$$v^2 = v_0^2 + 2ax$$

$$\nu = \frac{1}{t_0}$$

$$v_o = \frac{2\pi r}{t_0}$$

$$a_r = \frac{v_o^2}{r}$$

Sila

$$g(r) = g \frac{r_z^2}{r^2}$$

$$F = G \frac{m_1 m_2}{r^2}$$

$$\frac{r^3}{t_0^2} = \text{konst.}$$

$$F = kx$$

$$F = pS$$

$$F = k_t F_n$$

$$F = \rho g V$$

$$\vec{F} = m\vec{a}$$

$$\vec{G} = m\vec{v}$$

$$\vec{F}\Delta t = \Delta\vec{G}$$

$$M = rF \sin \alpha$$

$$\Delta p = \rho gh$$

Energija

$$A = \vec{F} \cdot \vec{s}$$

$$A = Fs \cos \varphi$$

$$W_k = \frac{mv^2}{2}$$

$$W_p = mgh$$

$$W_{pr} = \frac{kx^2}{2}$$

$$P = \frac{A}{t}$$

$$A = \Delta W_k + \Delta W_p + \Delta W_{pr}$$

$$A = -p\Delta V$$

Elektrika

$$I = \frac{e}{t}$$

$$F = \frac{e_1 e_2}{4\pi\epsilon_0 r^2}$$

$$\vec{F} = e\vec{E}$$

$$U = \vec{E} \cdot \vec{s} = \frac{A_e}{e}$$

$$E = \frac{e}{2\epsilon_0 S}$$

$$e = CU$$

$$C = \frac{\epsilon_0 S}{l}$$

$$W_e = \frac{CU^2}{2} = \frac{e^2}{2C}$$

$$U = RI$$

$$R = \frac{\zeta l}{S}$$

$$U_{\text{ef}} = \frac{U_0}{\sqrt{2}}; I_{\text{ef}} = \frac{I_0}{\sqrt{2}}$$

$$P = UI$$

Toplota

$$n = \frac{m}{M} = \frac{N}{N_A}$$

$$pV = nRT$$

$$\Delta l = \alpha l \Delta T$$

$$\Delta V = \beta V \Delta T$$

$$A + Q = \Delta W$$

$$Q = cm \Delta T$$

$$Q = qm$$

$$W_0 = \frac{3}{2} kT$$

$$P = \frac{Q}{t}$$

$$P = \lambda S \frac{\Delta T}{\Delta l}$$

$$j = \frac{P}{S}$$

$$j = \sigma T^4$$

Magnetizem

$$\vec{F} = \vec{I} \times \vec{B}$$

$$F = IlB \sin \alpha$$

$$\vec{F} = e\vec{v} \times \vec{B}$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{2\pi r}$$

$$B = \frac{\mu_0 NI}{l}$$

$$M = NISB \sin \alpha$$

$$\Phi = BS \cos \alpha$$

$$U_i = l\omega B$$

$$U_i = \omega SB \sin \omega t$$

$$U_i = -\frac{\Delta \Phi}{\Delta t}$$

$$L = \frac{\Phi}{I}$$

$$W_m = \frac{LI^2}{2}$$

$$\frac{U_1}{U_2} = \frac{N_1}{N_2}$$

Optika

$$n = \frac{c_0}{c}$$

$$\frac{\sin \alpha}{\sin \beta} = \frac{c_1}{c_2} = \frac{n_2}{n_1}$$

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{a} + \frac{1}{b}$$

$$\frac{s}{p} = \frac{b}{a}$$

Nihanje in valovanje

$$\omega = 2\pi\nu$$

$$x = x_0 \sin \omega t$$

$$v = \omega x_0 \cos \omega t$$

$$a = -\omega^2 x_0 \sin \omega t$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}}$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}}$$

$$t_0 = 2\pi \sqrt{LC}$$

$$c = \lambda\nu$$

$$d \sin \alpha = N\lambda$$

$$j = \frac{P}{4\pi r^2}$$

$$\nu = \nu_0 \left(1 \pm \frac{v}{c}\right)$$

$$\nu = \frac{\nu_0}{1 \mp \frac{v}{c}}$$

$$c = \sqrt{\frac{Fl}{m}}$$

$$\sin \varphi = \frac{c}{v}$$

Moderna fizika

$$W_f = h\nu$$

$$W_f = A_i + W_k$$

$$W_f = \Delta W_n$$

$$\Delta W = \Delta mc^2$$

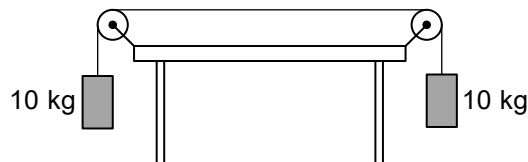
$$N = N_0 2^{-\frac{t}{t_{1/2}}} = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$\lambda = \frac{\ln 2}{t_{1/2}}$$

$$A = N\lambda$$

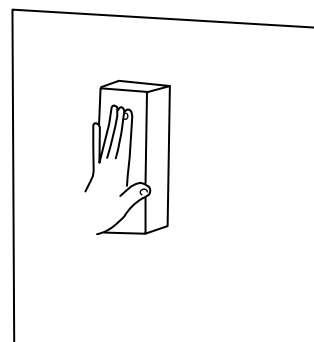
- V katerem odgovoru je zapisan najdaljši čas?
  - 500 fs
  - 0,035 ns
  - 12 ps
  - 0,013 fs
- Kolesar se iz mesta A pelje v mesto B s hitrostjo v_1 . Nato se hitro obrne in se po isti poti pelje iz mesta B nazaj v mesto A s hitrostjo $v_2 = 5 \text{ km/h}$. Kolikšna mora biti hitrost v_1 , da bo povprečna hitrost kolesarja na poti enaka 10 km/h ?
  - 5 km/h
  - 10 km/h
  - 15 km/h
  - Povprečna hitrost kolesarja v tem primeru ne more biti 10 km/h .
- Kamen spustimo, da prosto pada štiri sekunde. Kolikšno višino preleti v zadnji sekundi?
  - 5,0 m
  - 34 m
  - 45 m
  - 80 m
- Opazujemo telo, ki je na razdalji r od središča kroženja. Telo enakomerno kroži s frekvenco ν . Kaj določa izraz $2\pi r \nu$?
  - Obhodni čas.
  - Obodno hitrost.
  - Lok, ki ga telo opiše v obhodnem času.
  - Čas, v katerem naredi polovico obhoda.
- Enaki kladi z masama po 10 kg sta z vrvico povezani preko škripcev, kakor kaže slika. S kolikšno silo je napeta vrvica?
  - $F_v = 0 \text{ N}$
  - $F_v = 10 \text{ N}$
  - $F_v = 100 \text{ N}$
  - $F_v = 200 \text{ N}$

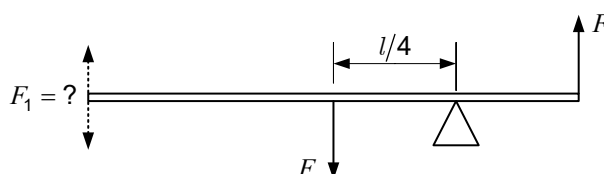
6. Mirujočo klado pritiskamo ob navpično steno, kakor kaže slika. Sila roke ima smer pravokotno na steno. Kam je usmerjena sila lepenja?

- A Sila lepenja ima smer pravokotno na silo teže.
 B Sila lepenja ima nasprotno smer kot sila roke.
 C Sila lepenja ima nasprotno smer kot sila teže.
 D Sila lepenja je usmerjena pravokotno v steno ali iz stene, odvisno od hrapavosti podlage.

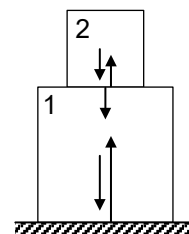
7. Lahka deska je podprta na tretjini svoje dolžine. Na gugalnico delujeta enako veliki sili $F = 60 \text{ N}$, kakor kaže slika. Kolikšna sila F_1 mora delovati na levem koncu gugalnice in kam naj bo usmerjena, da bo gugalnica v ravnovesju?

- A $F_1 = 40 \text{ N}$, smer navzdol.
 B $F_1 = 40 \text{ N}$, smer navzgor.
 C $F_1 = 60 \text{ N}$, smer navzgor.
 D $F_1 = 120 \text{ N}$, smer navzgor.

8. Telesi 1 in 2 na sliki se gibljeta s konstantno hitrostjo v desno. Puščice na sliki ponazarjajo vse sile, ki delujejo na telesi. Katera izjava ni pravilna?

- A Koeficient lepenja med telesom 1 in telesom 2 je zagotovo enak 0.
 B Koeficient trenja med telesom 1 in podlago je zagotovo enak 0.
 C Sila, s katero deluje telo 1 na telo 2, je nasprotno enaka sili, s katero deluje telo 2 na telo 1.
 D Vsota vseh sil na vsako izmed teles je enaka 0.

9. Katera izjava je pravilna?

- A Astronavt ima na Luni večjo težo kakor na Zemlji.
 B Astronavt ima na Luni manjšo težo kakor na Zemlji.
 C Astronavt ima na Luni večjo maso kakor na Zemlji.
 D Astronavt ima na Luni manjšo maso kakor na Zemlji.

10. Voziček z maso $2,0 \text{ kg}$ se s hitrostjo $4,0 \text{ m/s}$ zaleti v steno in se od nje odbije v nasprotni smeri s hitrostjo $1,0 \text{ m/s}$. Kolikšna je velikost spremembe gibalne količine vozička pri opisanem trku?

- A $2,0 \text{ N s}$
 B $6,0 \text{ N s}$
 C $8,0 \text{ N s}$
 D 10 N s

M 1 9 2 4 1 1 2 1 0 7

11. Na telo z maso 50 kg deluje v časovnem intervalu 10 s rezultanta sil 100 N . Nato v časovnem intervalu 3 s na telo deluje enako velika rezultanta sil, vendar v nasprotni smeri. Za koliko se telesu spremeni hitrost od začetka delovanja sil?
- A Hitrost se poveča za 26 m s^{-1} .
  - B Hitrost se poveča za 20 m s^{-1} .
  - C Hitrost se poveča za 14 m s^{-1} .
  - D Hitrost se zmanjša za 6 m s^{-1} .
12. Dve telesi z različnima masama pospešujemo iz mirovanja. Katera od izjav ni pravilna?
- A Telo z večjo maso moramo pospeševati z večjo silo, da dosežemo enak pospešek.
  - B Telo z večjo maso moramo pospeševati z večjo močjo, da dosežemo v enakem času enako hitrost.
  - C Med pospeševanjem telesa z večjo maso moramo opraviti večje delo, da dosežemo enako kinetično energijo.
  - D Telo z večjo maso moramo z enako silo pospeševati dlje časa, da dosežemo enako hitrost.
13. Kroglico vržemo navpično navzdol z začetno kinetično energijo 5,0 J . Nekaj metrov nad tlemi ima kroglica kinetično energijo 9,0 J in potencialno energijo 10 J . Kolikšno potencialno energijo je imela v najvišji točki, ko smo jo vrgli navzdol? Zračni upor zanemarite.
- A 5,0 J
  - B 14 J
  - C 19 J
  - D Ni dovolj podatkov.
14. Krogla iz stiropora je potopljena v vodo tako, da je z vrstico pritrjena na dno posode. Teža krogle je 140 mN , sila vzgona pa 5,27 N . Kolikšna je gostota stiropora?
- A 20 kg m^{-3}
  - B 23 kg m^{-3}
  - C 27 kg m^{-3}
  - D 200 kg m^{-3}
15. Meter dolgo kovinsko palico najprej segrejemo, tako da se raztegne, nato pa jo ohladimo na začetno temperaturo. Koliko znaša dolžina palice na koncu poskusa?
- A Manj kot en meter.
  - B En meter.
  - C Več kot en meter.
  - D Za odgovor bi morali poznati spremembo temperature.

16. Potapljaško jeklenko so napolnili do tlaka 200 bar, pri čemer se je zrak v njej segrel za $30\text{ }^{\circ}\text{C}$. Kolikšen bo tlak v jeklenki, ko se zrak v njej ohladi na temperaturo okolice, ki je ves čas 300 K ?
- A 200 bar
  - B 190 bar
  - C 180 bar
  - D 170 bar
17. V izolirani kovinski posodi je vroča voda s temperaturo $100\text{ }^{\circ}\text{C}$. Vanjo vržemo uteži s temperaturo $0\text{ }^{\circ}\text{C}$. Skupna masa uteži je 5,0-krat večja kot masa vode, specifična toplota uteži je 5,0-krat manjša kot specifična toplota vode. Uteži in posoda so narejene iz enake kovine. Kolikšna je zmesna temperatura, ko se vzpostavi toplotno ravnovesje? Izgube toplote v okolico so zanemarljive.
- A Nad $50\text{ }^{\circ}\text{C}$.
  - B Pod $50\text{ }^{\circ}\text{C}$.
  - C $50\text{ }^{\circ}\text{C}$
  - D $100\text{ }^{\circ}\text{C}$
18. Izkoristek nekega toplotnega stroja je 5 %. Kaj to pomeni?
- A Stroj za vsak opravljen joule dela odda $0,05$ joula toplote.
  - B Stroj za vsak opravljen joule dela odda 20 joulov toplote.
  - C Stroj za vsak prejet joule toplote opravi $0,05$ joula dela.
  - D Stroj za vsak prejet joule toplote opravi 20 joulov dela.
19. Na nevtralno kovinsko kroglico nanesemo naboj. V katerem primeru je kroglica najbolj negativno naelektrena?
- A Če jo naelektrimo s 50 enotami negativnega naboja.
  - B Če jo naelektrimo s 40 enotami pozitivnega naboja.
  - C Če jo naelektrimo s 100 enotami negativnega naboja in 40 enotami pozitivnega naboja.
  - D Če jo naelektrimo s 150 enotami negativnega naboja in 110 enotami pozitivnega naboja.
20. Katera izjava o jakosti električnega polja je napačna?
- A Jakost električnega polja je vektor, katerega smer kaže v smeri električne sile na elektron.
  - B V območju z gostejšimi silnicami je jakost električnega polja večja kot v območju, kjer so silnice redkejše.
  - C Enoto za jakost električnega polja lahko zapišemo kot N/As ali V/m .
  - D Velikost jakosti električnega polja je enaka električni sili na proton deljeno z nabojem protona.

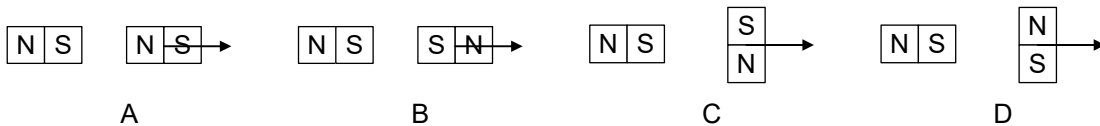
21. Katera izjava o uporabi žice je pravilna?

- A Upor je sorazmeren z njeno dolžino in obratno sorazmeren s premerom.
- B Upor je sorazmeren s premerom in obratno sorazmeren z dolžino.
- C Upor je sorazmeren z dolžino in obratno sorazmeren s kvadratom premera.
- D Upor je sorazmeren s ploščino preseka in obratno sorazmeren z dolžino.

22. Kaj je elektronvolt?

- A Energija elektrona, izražena v voltih.
- B Naboj elektrona, izražen v voltih.
- C Napetost enega elektrona.
- D Energija, ki jo prejme proton, če ga pospešimo z napetostjo 1 V.

23. Dva paličasta magneta stojita drug ob drugem. V katerem odgovoru je pravilno vrisana magnetna sila na desni magnet?

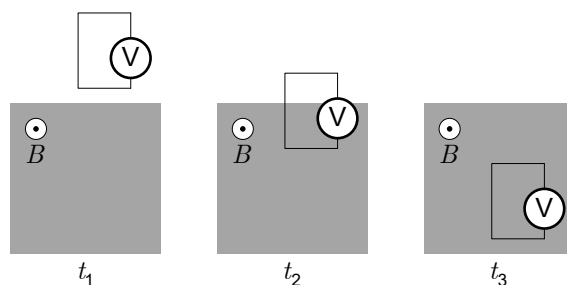

24. Skozi homogeno magnetno polje leti proton pravokotno na silnice magnetnega polja. Kakšna je smer magnetne sile na proton?

- A Sila kaže v smeri hitrosti protona.
- B Sila kaže v nasprotni smeri hitrosti protona.
- C Sila je pravokotna na hitrost protona.
- D Sili ne moremo določiti smeri, ker je enaka nič.

25. Slike kažejo navpično padanje zanke, v katero je priključen voltmeter, v treh zaporednih trenutkih. Magnetno polje je homogeno v delu prostora, označenem sivo, drugje pa ga ni; smer gostote magnetnega polja je označena. Vpliv zemeljskega magnetnega polja zanemarite. Ob katerem času kaže voltmeter napetost različno od nič?

- A Ob času t_1 .
- B Ob času t_2 .
- C Ob času t_3 .
- D Voltmeter kaže napetost ves čas padanja.

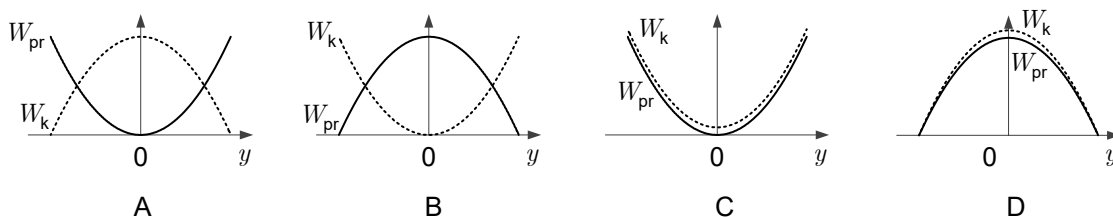

26. Utež vzmetnega nihala v prvih desetih sekundah opravi pot 100 cm . S kolikšno amplitudo niha nihalo? Nihajni čas nihala je enak 1,0 s .

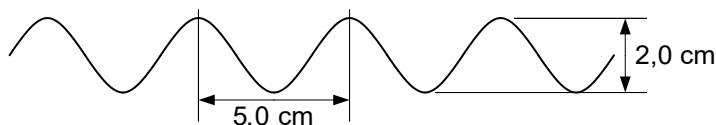
- A 2,5 cm
B 5,0 cm
C 10 cm
D 100 cm

27. Vzmetno nihalo niha v vodoravni smeri. Katera slika pravilno kaže potek prožnostne (polna črta) in kinetične energije (prekinjena črta) nihala v odvisnosti od odmika y ?

28. Slika kaže trenutno sliko sinusnega valovanja. Kolikšna je amplituda valovanja?

- A 1,0 cm
B 2,0 cm
C 2,5 cm
D 5,0 cm

29. Zvonec je v škatli. Kateri pojav omogoča, da zvonjenje zvonca slišimo tudi takrat, ko je škatla zaprta?

- A Dušenje.
B Lom.
C Uklon.
D Odboj.

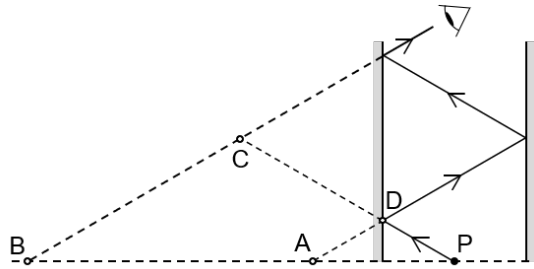
30. Na uklonsko mrežico svetimo z laserjem z določeno valovno dolžino. Kaj se zgodi s kotom, pod katerim nastane ojačitev 1. reda, če laser nadomestimo s takim, ki ima 2-krat krajšo valovno dolžino, uklonsko mrežico pa zamenjamo s tako, ki ima 2-krat manj rež na milimeter?

- A Kot se zmanjša.
B Kot se poveča.
C Kot se ne spremeni.
D Ni dovolj podatkov.

31. Na dnu med vzporednima navpičnima zrcaloma je točkast vir svetlobe P. V kateri točki nastane slika vira svetlobe, ki jo vidi narisano oko?

- A V točki A.
- B V točki B.
- C V točki C.
- D V točki D.

32. Približno kolikšno je število molekul H_2O v 2-decilitrskem kozarcu, napolnjenem z vodo?

- A $7 \cdot 10^{21}$
- B $7 \cdot 10^{22}$
- C $7 \cdot 10^{23}$
- D $7 \cdot 10^{24}$

33. Katera izjava o sestavi jedra elementa fermij (^{257}Fm) ni pravilna?

- A Jedro elementa fermij ima 157 nevtronov.
- B Jedro elementa fermij ima 257 nukleonov.
- C Jedro elementa fermij ima 100 elektronov.
- D Jedro elementa fermij ima 100 protonov.

34. Katera od spodnjih izjav daje pravilen primer masnega defekta?

- A Masa vseh nukleonov v jedru je manjša od skupne mase enakega števila prostih nukleonov.
- B Pri beta razpadu nastane iz nevtrona proton, ki ima nekoliko manjšo maso.
- C Pri beta razpadu nastane jedro z nekoliko manjšo maso od mase prvotnega jedra.
- D Masa razpadnih produktov pri razpadu beta je nekoliko večja od mase prvotnega jedra.

35. Kaj je eno svetlobno leto?

- A Razdalja, ki jo Zemlja v enem letu prepotuje na svoji poti okrog Sonca.
- B Je tisto leto, ko ima Sonce največji sij svetlobe.
- C Je razdalja, ki jo svetloba prepotuje v enem letu.
- D Je čas, ko svetloba prepotuje enako razdaljo, kakršna je pot, ki jo Zemlja v enem letu prepotuje na svoji poti okrog Sonca.

Prazna stran